

що відповідають цій магістральній тенденції розширення змісту та сфери дії свободи. Цю тенденцію Драгоманов розглядав як провідну, але не єдину, що визначала складну картину європейської політичної історії [4, с.35].

Таким чином, підходи М. Драгоманова щодо “політичної свободи” як ми бачимо актуальні і сьогодні. Для нього вона була найважливішою запорукою розвитку людини, нації та держави саме на демократичних і гуманних принципах.

Література:

1. Андрущенко В. Спадщина малознаного Михайла Драгоманова — політолога й культуролога / В. Андрущенко, В. Погребенник // Вища освіта України. — 2010. — №1. — С.99.
2. Дашкевич Я. Учений, політик, публіцист: про М. Драгоманова / Я. Дашкевич // Слово і час. — 1991. — №10. — С.3
3. Драгоманов М.П. Літературно-публіцистичні праці / М.П. Драгоманов. К.: Наукова думка, 1970. Т. 2. 431 с.
4. Іванов Р.П. Михайло Драгоманов у суспільно-політичному русі Росії та України: II половина XIX ст. / Р.П. Іванов. — К.: КГУ, 1971. — 234 с.
5. Круглашов А.М. Держава, нація, людина (Михайло Драгоманов про національний розвиток України) / А.М. Круглашов // Вісник АН України. — 1992. — №2. — С.22-23.

Тіщенко М.С.

(наук. кер. — ст. викл. Потапов О.М.)

*студентка V курсу психолого-педагогічного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

КРИЗЬ ПРИЗМУ ЧАСУ: ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ПЕРШОЇ КОНСТИТУЦІЇ

Відомо, що після поразки під Полтавою у червні 1709 р. частина козаків на чолі з гетьманом Іваном Мазепою емігрувала до Бендер. Фізично і морально розбитий старий гетьман помер у вересні того ж року, а 5 квітня 1710 р. в таборі під Бендерами після тривалих суперечок Військо Запорозьке вибрало нового гетьмана — Пилипа Орлика. Цей вибір супроводжувався укладанням Конституції.

Термін «конституція» походить від латинського слова «constitudo», що буквально можна перекласти як «устрій, установлення, утвердження». Разом з тим існує думка, що він бере початок від звороту «republicumso», з якого починаються окремі акти римських імператорів. Сучасне розуміння слова «конституція» (конституція держави) бере свій початок із періоду зміни в Європі феодального ладу на буржуазний (XVII-XVIII ст.) і оста-

точно викристалізується на початок ХХ ст. уже як сутність основного закону держави [2, с.1]. Першими (писаними) конституціями довгий час вважали Конституцію США 1787 р., Конституції Франції та Польщі 1791 р. До останніх сьогодні відносять і Конституцію Пилипа Орлика 1710 р.

У напрацюванні цього документа безпосередньо брав участь гетьман Пилип Орлик — наступник мазепинської лінії в українському політикумі. Водночас у підготовці «Договорів і постанов» брали участь інші знаменитості того часу: генеральний обозний Іван Ломиковський, його сини Володимир, Ілля та Михайло, генеральний бунчужний Федір Миревич, полтавський полковник Григорій Герцик та його брати Іван і Опанас, кошовий отаман Кость Гордієнко, дипломат Федір Нахимовський та інші [3, с.363].

Назва Конституції П. Орлика в перекладі сучасною українською мовою — «Правовий уклад та конституції прав і вольностей Війська Запорозького, укладені між ясненьовим паном Пилипом Орликом, новообраним гетьманом Війська Запорозького, і генеральною старшиною, полковниками, а рівно ж і самим Військом Запорозьким, схвалені обома сторонами і скріплені найяснішим гетьманом на вільних виборах урочистою присягою року Божого 1710 квітня п'ятого дня у Бендерах» [4, с.105]. Однак звичними й рівноцінними є дефініції: «Бендерська конституція», «Пакти й конституції законів та вольностей Війська Запорозького», «Конституція Пилипа Орлика».

Конституція у 16 статтях обґрунтовувала права України на суверенітет від Москви і Польщі, затверджувала, як основну релігію на своїх теренах, православне віросповідання, підпорядковане константинопольському, а не московському патріарху, відроджувала державні кордони часів розквіту Гетьманщини та регламентувала зовнішні та внутрішні соціально-політичні та економічні відносини гетьмана зі старшиною та рядовим козацтвом, встановлюючи інституцію на кшталт козацького парламенту, до якого залучалися не лише генеральна та полкова старшина, але і січовики. Шведський король Карл XII як «протектор» України підтвердив цей вибір спеціальним дипломом від 10 травня 1710 р [1, с.347]. Неодноразово підкреслювалось, що Конституція фактично проголошувала в Україні незалежну республіку, зберігаючи тільки протекторат шведського короля замість колишнього підданства царю. Також відомо, що Конституція існувала у двох мовних варіантах: староукраїнському та латинському.

У Конституції чітко зафіксовано поділ влади на законодавчу, виконавчу і судову. Це говорить про те, що державна влада повинна бути розділена на незалежні одну від одної (але при необхідності контролюючі одна одну) гілки. Таким чином, статті Конституції Пилипа Орлика далекоглядно передбачили головні основи розвитку демократичних держав [2, с. 2].

Цей документ ніколи не був утілений у життя, але він увійшов в історію як одна з перших в Європі демократичних конституцій, став свідченням існування передової української суспільно-політичної думки.

Література:

1. Крупницький Б. Гетьман Пилип Орлик / Б. Крупницький / Історичні постаті України: Історичні нариси: Зб.; [упорядн. та автор вступн. ст. О.В. Болдирев]. – Одеса: Маяк, 1993. – С. 337-383.
2. Лапенко С.К. Конституція Пилипа Орлика: історія створення та місце в українському конституційному процесі / С.К. Лапенко // Серія «Історія та географія». – 2013. – № 47. – С. 1-5.
3. *Оглоблин Олександр. Бендерська Конституція 1710 року / О. Оглоблин // Гетьман Іван Мазепа та його доба / [друге доповн. вид. ред. Л. Винар]. – Нью-Йорк; Київ; Львів; Париж; Торонто, 2001. – С. 334-360.*
4. Шендрик Л.К. Пилип Орлик / Л.К. Шендрик, О.В. Янович. – Полтава: Форміка, 2005. – 140 с.

Гринь О.

(наук. кер. — ст. викл. Потапов О.М.)

*студентка IV курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

СОЦІАЛЬНА НЕЗАХИЩЕНІСТЬ СЕЛЯНКИ-КОЛГОСПНИЦІ (20-30-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ)

Конструювання більшовицьким режимом нового образу селянки — колгоспниці було історично підготовленим, об'єктивно обумовленим явищем, яке прямо так і опосередковано супроводжувалося докорінними змінами в політичному, соціально-економічному, культурно-духовному житті селянки-колгоспниці. Навіть несприйняття широким загалом соціалістичних і комуністичних ідей, з їх утопічними обіцянками зрівнялівки та справедливості, не відвернуло Україну від участі в кривавому більшовицькому експерименті.

В перші роки радянської влади провідними ідеологами більшовизму була усвідомлена і обґрунтована необхідність застосування під час індустріалізації жіночої робочої сили в колгоспах.

Ставлячи перед країною завдання залучити додаткові ресурси, потрібні індустріалізації, влада провела цілу низку заходів, спрямованих на залучення сільських жінок до колгоспів та формування нового жіночого образу селянки-колгоспниці. Загальні суспільно-політичні перетворення, в тому числі родини, потягли за собою й зміну цінностей та світогляду і поступово відсувалися на задній план. Було зруйновано велику кількість сімей, суспільство поступово звикало до такого розповсюдженого на той час явища як «неповна родина». Селянки знаходять собі родину в колективі — в колгоспі, де їх названими батьками стають бригадири, обов'язкові члени партії.